

פניני הרמ"א

יר"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א

הזלה"ג - 5:18 / צאת השבת [ר"ת] - 7:11

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. (יב. א.), עי' רש"י דלכאורה הרי בין כך הלך אברהם, וכמש"כ בסוף פרשת נח, ולמה לי ציווי זה? אלא שהקב"ה רצה שיהיה על פי ציוויו ית', ועי"ז יצליח בדרכו וובין כך, עיקר הליכתו היתה "כאשר דיבר אליו ה'" (להלן פסוק ד), ולא לשאר הנאות].

(בשיעור חומש שנת תשנ"ז לפ"ק - מכתבי תלמידים)

ויבא הפליט ויגד לאברם העברי וגו'. (יד. יג.), בגמרא נדרים (דף לב.): "מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים מפני שעשה אנגרייא בת"ח", ויש להתבונן הרי כוונתו במלחמת מצוה זו היתה לקדש את ה' כדאיתא במדרש, וגם נעשו לו ניסים שהצליח במלחמתו כדאיתא ברש"י, וגם ברמב"ן עה"פ ויחלק עליהם לילה, שהשיבם ונצחם עד חצות בדרך נס, בכל זה אין ראיה עדיין על נכונות הדבר, לא כוונת קידוש ה' ולא מעשי ניסים מוכיחים אלא קיומה של מצוה בלי חטא.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי וגו'. (יג. ט.), למדים מכאן יסוד גדול, דהרי חזינן שהיה כאן חשש גזילה מצד לוט, ולכן מכיון שהתנהגותו של לוט לא היתה על פי תורה, שוב לא רצה אברהם לילך עמו, ומצד שני מצינו שאברהם מסר נפשו להציל נפשו של לוט, והיינו מפני שזה נוגע לגשמיותו וצרכי גופו, ובוזה צריך למסור נפשו אפי' אם ברוחניות חבירו אינו בסדר, אבל סוף סוף עליו להתרחק ממנו [ועי' עוד בית אב עה"ת ח"א כאן].

(משיעור חומש שנת תשנ"ט לפ"ק - מכתבי תלמידים)

מדור חדש: פניני רבינו - בהלכה:

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. (יד. יח.), ועי' רש"י, והוסיף מרן הגרי"ז זיע"א שהיה בזה מעין קרבן תודה, כשבו בשלום מן המלחמה, כדין החוזר ממלחמה שמביא קרבן תודה עב"ד, ולכאורה לפי"ז אברהם בעצמו היה צריך להביא הלחם ויין, ולא מלכי צדק? וי"ל עפי"מ דאיתא בגמרא ברכות (דף נד:) דברכת הגומל גם חבירו יכול לברך בשבילו, וכתב הרמ"א (סי' ריט ס"ד) שזה דוקא בתנאי שחבירו שמח עם שמחתו כשל עצמו, וא"כ י"ל דזה שכתב רש"י אע"פ שהרג את בניו לא היה בלבו כלום, ור"ל דאכתי שמח עימו כשמחתו של עצמו, ולכן שפיר הביא מלכי צדק בשבילו את התודה. ודו"ק.

(שם)

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "בינו זאת"

הקדמת המערכת: מאמר נשגב זה נשא מרן רבינו שליט"א בשב"ק פרשת בהעלותך שנת תשכ"ז לפ"ק, ונדפס בשנת תשמ"ח בקונטרס 'זאמנותך בלילות', וחזר ונדפס בספר בית אב שיחות החדש פרשת נשא.

הפעם יצאנו מגדרנו להביא מאמר השייך לפרשת השבוע, והבאנו כאן מאמר חוצב להבות אש שנשא רבינו שליט"א בעת מלחמת 'ששת הימים', כלפי הטועים דאז, שמשראו אז שהמדינה הצליחה עם הצבא שלהם, על אף היותם ברוח גאוותם ועזותם, לתלות הישועה ב'כחי ועוצם ידי' – לדאבוננו – עדיין רבים גם מציבור החרדי תלו בטחונם בהם, ועי"ז אישרו זדים, כאילו כן הוא רצונו ית' ח"ו, ובתקופה ההיא רבה בלבול המוחות גם בקרב החרדים, להאמין כי ח"ו חפץ ה' במעשיהם, ואז עמד מרן רבינו שליט"א כארי בשער להשמיע דעת תורה וללמד לעם בינה, ולציבור בני התורה את ההשקפה הנכונה איך להסתכל על הדברים שנעשו אז, ולמנוע אותם מלתור אחרי ההבל והעגל. וכמו במשך כל השנים האחרונות, בעת מלחמה, עדיין מחשבת מינות זו מתנוצצת בראשם של רבים מציבור החרדי, כן נשנה הדברים בתקופתינו אנו.

ועל אף שעצם היות הצורך להזכרת דברים פשוטים אלו הוא דבר בזוי וכואב, כאשר כל יהודי המאמין ב"ג עיקרים, סולד מן הרשעים שמזרע ישראל, יותר מרשעי האומות, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג תשובה ה"ו, פ"י עב"ז ה"א) שהמינים והאפיקורסים יצאו מכלל ישראל וכן כל מי שמכיר קצת תולדות התלאה, מבין שהרשעים האלו, הם הם שגרמו בעקיפין, רובם של שפיכות דם היהודי בדורות האחרונים וכאשר העידו הם בעצמם על זה בשעתו ואכ"מ, מכל מקום ההכרח לא יגונה, בעת שלדאבוננו גם בתקופתינו אנו רואים רבים מציבור שומרי תומ"צ – בתמימותם ובטפשותם ובחוסר ההתבוננות – מחבקים בעבותות של אהבה את ראשי השלטון והצבא שלהם, ובמקום להתרחק מהם ולערוך חשבון הנפש לשוב לה' בתשובה שלימה, עוד הם מוסיפים אהדה והערכה כלפי רשעי עולם אלו, העוברים על כל התורה כולה בשאט נפש, וכל הראש שקוע במחשבות טפשויות של 'יחד ננצח' וכדו' עפ"ל, ועוד עסוקים ב'מצוות' לזכות את החיילים בצרכים שונים, ומהם שעוד מוסיפים טפשות על גבי טפשותם להצטרף בגוף להתגייס בצבא הרשע, כאילו ב'מלחמת מצוה' עסקינן... לכן עלינו להתחזק ולחזור ולשנן על דברים פשוטים ויסודות איתן אלו, כדי שלא להמשך אחרי הבל הרחוב ועל אלו שלא מבינים הדברים, נאמר הכלל: מי שאינו מבין לבד, גם לא יועיל לו הסברה... וד"ל.

ומדברי מרן רבינו הגדול שליט"א ושהתבטא לפני מקורביו בימים אלו: הפלא הוא ש'ונהפוך הוא', במקום להיווכח מכל החרון אף הזה, שכל ה'כחו ועוצם ידי' שלהם לא שוה כלום, עדיין ישנם רבים מיהדות החרדית, שע"ז ליבם נמשך אחריהם יותר... ואנו רואים בחוש כיצד מתקיימים דברי מו"ר רשכבה"ג מרן הגרי"ז מבריסק זיע"א שאמר בשעתו: הסוף יהיה, שרק אלו שילחמו נגד הציונים בכל תוקף, הם ישארו, והשאר ימשכו אחריהם... עכ"ד

***

עליהם, והוא בעת החנייה בשובה ונחת, שאל ידמו שכך הוא טבע הדברים שלא באים שונאים עליהם, על זה היה מרע"ה מתפלל שיראו ישראל שרק ע"י השראת השכינה שהיה שם, יהיו השונאים מתייראים לקרב להם.

כן הדבר הזה, אילו זכינו היינו רואים שהתפלה והזעקה הורגת את השונא, היינו רואים מזמור תהלים מבריה את האויב, הבל פי של תשב"ר בלימודם מיישר את הדרך, וכיון שלא זכינו והארון מקדים מהלך יום נדמה כאילו כך טבע הדברים כאילו ח"ו כח ועוצם מנצה, וכאילו המלחמה גרש את הקמים להשמידנו ר"ל, וגם בשעה שאין מלחמה אילו זכינו היינו רואים האיק האויב אורב ואך פחד אלקים מפילו, השראת השכינה לרכבות ישראל המוסרים נפשם בעד קדושת שמו יתברך הוא מצילנו.

פרשה קטנה ישנה בתורה, וחז"ל אמרו (שבת דף קטז). שחשובה היא ספר בפני עצמו, וכה נאמר שם (במדבר י. לה): "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך", פירש"י קומה ה' לפי שהיה הארון מקדים לפנייהם ג' ימים אמר משה עמוד והמתן לנו ואל תרחק יותר, ביאור הענין עפ"י מה שאמרו ז"ל במדרש (יט, טז, ושם כב) כי הענין היה משה לפנייהם הדרך שיהיה נוח להליכה, והיה הורג חיות נחשים ומזיקים, אבל הכלל ישראל לא היו רואים את זה והיו חושבים שזה הוא טבעו של דרך כולו נוח, ועל זה היה מרע"ה מתפלל שהארון יעבור קרוב לפנייהם ויראו מופלאיו יתברך שמו שהארון הוא שמיישר להם דרכם.

ואולי זה גם ענין פסוק השני "ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל", ופירש"י שובה ה' בשובה ונחת תושעון, רבבות אלפי ישראל עפ"י השראת השכינה

ואמנם פרשה זו סגורה בנון לפניה ונון לאחריה, ומבואר **ברדב"ז** (טעמי המצוות מצוה תז) ובספרים הקדושים הבאים אחריו כי הנון מורה על בינה, כי אמנם בינה יתירה נחוצה להבין הדברים על אמיתתם, בינה לפניה בינה לאחריה, והנונים הפוכים הם לרמז כמש"כ **המהרש"א** בשבת שם (בחידושי אגדות): "באו הנוני"ן הזה שהוא קטן שבספרים שאין בו רק שני פסוקים לרמז שגם ספר זה כולל נו"ן שערי בינה והם הפוכים שהם מתהפכים מדעת בן אדם שלא יוכל לעמוד עליהם" עכ"ל, לפי מה שביארנו אמת כן הוא, כי הספר החשוב הזה מלמד בינה היפוך דעת ההמון, ולהוציא מלבם היפוך דעת תורה, וזו היתה כאן תפלת מרע"ה.

[והוא שאמרו על זה בגמרא שם חצבה עמודיה שבעה, שמי שמכיר ספר זה כספר בפני עצמו כרוב חשיבותו, א"כ ספרי תורה שבעה הם, עמודיה שבעה, והם יסודות התורה והחכמה שבעה ספרים הם, שרק מי שיש לו בינה יתירה זו, הוא החכם אשר עיניו בראשו לראות עולם כהווייתן באמת].

פרשה זו הקדמה הוא למה שנרצה לבאר בפרשה ארוכה שלאחריה, להראות ד"ת ברורים למבין, ואמנם ראוי להקדים תפלה קצרה שלא נכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, שנכוון על האמת, והשומעים יבינו על האמת, תדעו שלא ח"ו מתוך קטרוג נאמרים הדברים, אלא אהבה ומוסר זה לאחינו בני ישראל, ומתוך חרדה להעתיד לבא שיחילו עלינו רחמיו ית"ש בתשועת עולמים.

וכך נאמר בתורה (יא. ד. ואילך): "והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר וגו': ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמת עליהם ונשאו אתך וגו': וירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים והי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו וגו': ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם וגו': ורוח נסע מאת ה' ויגזו שלוים מן הים ויטש על המחנה וגו': ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת ויאספו את השלו הממעט אסף עשרה חמרים וישטחו להם שטוח סביבות המחנה".

נצייר לפנינו עוצם הנס שהיה שם במדבר שמים, והנה בשר חי לרוב נסע ע"י רוח מאת ה', הרי תכלית תענוג גשמי בדרך נס, ולא עוד אלא כמה גילוי שכינה היתה באותה שעה אשר שבעים מזקני ישראל - צדיקים

וחשובים שבהם כמבואר ברש"י - שהיו מוסרים את נפשם בעד ישראל במצרים, וכעת - כלשון רש"י - התמנו בגדולתם וזכו בנבואה גדולה, ולא יספו, פירש"י נבואה שלא תמה, ומשה רבינו ביקש שתתקיים נבואה כזו בישראל כי היה רוח ה' עליהם בעצמם, הרי לכאורה כלל ישראל בפסגת הצלחה [ובודאי המתאוננים ראו עצמם כעת כמנצחים כלפי הקנאים ומסתמא הוכיחו אותם בשעתם, הרי עתה יכולים להראות באצבעם שהסייעתא דשמיא אתם, ודוקא הם הביאו למדריגה זו ברוחניות ובגשמיות, ומי יעזי עוד לעמוד נגדם], אבל הבו ונתבונן בינה באמת מה היה כאן החזיון הזה, מה מובנו, ומה היה סופו.

כן אמור בתורה (שם כא - כג): "ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים: הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם: ויאמר ה' אל משה היד ה' תקצר עתה תראה היקרך דברי אם לא", וברש"י שם: "זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו, רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר וגו', הכל כמשמעו, מי יספיק להם כענין שנאמר ומצא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו, וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב, רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו, אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו', ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו, הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך, השיבו הקב"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם, יאבדו הם ומאה כיוצא בהם, ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת" ע"כ.

דברי חז"ל אומרים בזה דרשני, כי באמת מה דעת ר"ע בזה, שח"ו עלה בדעתו של מרע"ה שאין בידו של הקב"ה להושיעם?

אמנם הרמב"ן מאיר לנו עינינו באותו פרשה, וכן הוא אומר (יא. כז): "ואמר היד ה' תקצר כלשון ויין מלכות רב כיד המלך ולא אמר הממני יפלא כל דבר כי לא יעשה זה במופת וכן היה שנסע רוח מאת השם כמנהגו של עולם לא רוח ים חזק מאוד ולא רוח קדים עזה כאשר יזכיר במופתים אבל רוח סתם כנהוגים ויגזו שלוים מן הים לא שנבראו עתה בעבורם ואין בדבר חידוש מטבעו של

עולם ועוד שכבר היה להם כן ולא חדש עתה רק שיהיו שלמים רבים מאד" עכ"ל, השקפה אחרת לכל המחזה, לא מופת ולא חידוש בטבע של עולם, אלא ישועה מופלגת, אמנם במסגרת מנהגו של עולם, וכו' טמונה ההבנה בדעת תורה.

ונבין דבריהם ז"ל במחלו' ר"ע ור"ש אשר באמת אין כאן מחלוקת בזה, אלא שלא דרשו זה כמו זה, ולכוונה אחת נתכוונו, ידע מרע"ה כי חטאם של המתאוננים חטא הוא ולא הם זכאים שתעשה להם מופת ושינוי מטבע העולם, וזהו שאמר משה רבינו "בשר מנין", בדרך הטבע, כי זה פשיטא שהקב"ה לא יעשה מופת לרשעים, ועל זה אמר לו הקב"ה שיד' ה' לא תקצר להביא לחם בדרך הטבע, וכמשנ"ת, ור"ש אמר שמושה ביקש שגם בדרך הטבע לא ינתן להם, כיון שסוף דבר לא יהא לטובתם של ישראל.

והוא ש"השיבו הקב"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד' ה' תקצר בעיניהם", מוטב אתן להם בשר, אף שע"י זה תבוא עונש מר אחרי כן, ואל ידמו ח"ו כי יד' ה' קצרה, אשר זה עצמו מרחמיו ית', כי אין עונש גשמי מגיע לעונש נורא של טעות באמונה אשר עי"ז אבדן תאכל ח"ו, ואם כי למופת אינם ראויים, אעשה להם נס כטבעו של עולם וידעו כי לא קצרה יד' ה' מלהושיעם.

ואחרי זה מה היה, ואכלו חודש ימים, ופי' הספורנו שאמר הקב"ה למשה תראה שיקרה וכו' מבלי שאסיר בחירתם כלל כי אמנם יוכלו להשיב בתשובה מאהבה ומיראה אם ירצו ע"כ, שעדיין פתחי תשובה היו פתוחים לפניהם, ונדמה שיש להמשיל לזה מה ששמעתי אומרים בשם הבעש"ט זצ"ל ששהה במדבר עם אחד מתלמידיו כמה ימים, ומים אין, והתלמיד יצא נפשו לצמא מים, והבעש"ט הבטיחו אם יבטח בה' באמת ימצא מים במדבר, והנה ממרחק בא אדם ושני דליי מים בידו ושאל לו הרב מאין באת, וענה הלה, כי עבד הוא לאדון פלוני, והלה יצא מדעתו היום, וצוה לעבד שיקח שני דליי מים להביאו המדברה, ולא ידע כלל לאין פניו מועדות, וירא התלמיד את המים ועצמה של נס ותחי נפשו ואמר כי אינו צריך עוד למים כי יוצא נפשו לחסד ה', מכ"ש היו צריכים לומר המתאוננים בראותם בקשתם נעשית, היו צריכים לחזור מטעותם והיתה אז תשובתם מיראה ומאהבה, ולא כך עשו.

ויש סמך לזה בתרגום יונתן וז"ל עה"פ ויקח העם ויאספו, וקמו מחסרי הימנותא די בעמא כל יומא ההוא וכו' רשיעי אוכלין בישראל וכו' ורוגזא ה' תקיף ברשיעי וכו' ע"כ, משמע לא כל המתאוננים נפלו על השלמים, היו שהתכוונו ועשו תשובה, אבל הרשעים לא לקחו מוסר, עוד תאוותם בפיהם לא הודו חטאם, ואדרבה הוסיפו תאוה ושנו בחטא.

כלום לא כל החזיון לעינינו הוא, המתאוננים בעם "מדינה" חמדה להם וצרת ישראל צרה, ואשר לא יטוש ה' את עמו הצילנו מסכנה שהם הכניסו אותנו, אמנם לא ישועה מופת אבל ישועה בדרך טבעי, אם כי ישועה מופלגת וגדולה מאוד ושלא יאמרו קצרה יד' ה' חלילה.

אמנם ההתכוונות צריך להיות שאחר שהקב"ה הושיענו, אמנם ישועה טבעית, אבל לא היתה נראית לעין, ובזה הראנו את ידו הגדולה, ושעדיין לא ננעלו שערי תשובה, שנתיר חרצובות רשע, אחרי שראינו יד' ה' והשגחתו לעמו, ולא נאמר עוד אלקינו למעשי ידינו, כי אם בשם ה' נדגול, ונצפה בגלות לרגליו של משיח.

הוי ישראל לא ידע עמי לא התכוונ, לא התכווננו בינה, וכביאורו השני של המהרש"א בענין "הנונים" שבפרשה, כי על כן אין נון במזמור אשרי, כי הוא מורה על נפילה, אלא נון הפוך מסוגל להפוך מנפילה לעליה בחינת סומך ה' לכל הנופלים, על ידי שיתכווננו בינה, הרשעים כים נגרש ויאספו את השליו אך עוד אכלם בפיהם אבל עוד נשמתנו באפינו, ועוד רחמיו ית' עלינו, לכבוש חרון אף, שובו בנים שובבים.

עוד שערי רחמים פתוחים ותשובה מבוקשת מאהבה ומיראה, מאהבה, מחסדי המקום אלינו שהצילנו ממות לחיים, ומיראה, כי מסכנה לא יצאנו, הן באר"י, הן כלל ישראל בכל העולם כולו דומים לשה בין שבעים זאבים אשר כולם חורקין שן לבלענו חנם, ומול הערב רב שרוצים להבנות מישועת ה', היפוך המכוון, עלינו ללמד דעת את העם כי שהציונות היא שהביאה שנאה זו על ישראל, והמדינה אין לעם קדוש חלק ונחלה בה.

והוא שהראנו ית"ש כי אין ידו קצרה למאמינים בו, וכה תאמרו לבית יעקב עם ה' אלקים לכו אחרינו בינו זאת, וכתקנת חז"ל בסדר תפלת י"ח, תחלה שייבקש מהחונן לאדם דעת שילמדנו בינה, ואז תהיה התשובה מקובלת והסליחה נתנת, עד שיראה בעינינו וירב ריבנו ויגאלנו מהרה למען שמו.